

В минулому році на персональному сайті Олександра Панченка (<http://gromada-lv.at.ua/>) була розміщена стаття під назвою « Слово про лохвицького краєзнавця Михайла Ренського». В ній автор статті Олександр Панченко згадує серед багатьох лохвичан, які брали участь громадському житті міста на початку ХХ століття і Ганну Володимирівну Сергієвську. Нижче подається фрагмент цієї статті, де згадується Г.В. Сергієвська.

*...А в приміщенні теперішнього краєзнавчого музею, в якому колись працював М.Д. Ренський і ще донедавна були видруковані на стенді наведені вище слова Леніна, колись відбувались повітові з'їзди, після Першої світової війни перебувала земська управа, яка своє власне приміщення передала під військовий лазарет для поранених. Саме тут 11 лютого 1918 року повстанці заарештували більшовицьких зверхників повітвиконкому, згодом, у 1919 році тут приміщувалась лохвицька "надзвичайка" – ЧК. Серед очільників національно зорієнтованих повстанців 11 лютого 1918 року були – **Ганна Володимирівна Сергієвська**, яка в 1911 році працювала завідувачкою книжковим складом, а її чоловік працював викладачем місцевого реального училища та секретарем у відділі народної освіти Лохвицького земства, офіцери колишньої царської армії, які усвідомили вибір українського народу й стали на бік Центральної Ради – Михайліченко та Мартос, Кугій – працівник земської управи та Єрмоленко – чиновник відділу військового начальника повіту..*

Ця стаття, як і багато інших публікацій О. Панченка була розміщена також на інших сайтах, що досліджують історію нашого краю і зацікавила багатьох читачів, які цікавляться минулим України. Серед тих, хто прочитав цей матеріал був і науковець з Києва Сергій Сарапулов, який виявився правнуком Ганни Володимирівни Сергієвської. На прохання написати спогади про свою лохвицьку рідню він відгукнувся та надіслав матеріал, який пропонуємо читачам тижневика «Лохвицький край».

Спогади про моїх родичів.

(Маценки, Лесенки, Сергієвські)

"Лохвиця-розкошниця ніким навойована"

(вислів часів Першої світової війни)

З боку моєї матері наша родина походить від наступних родин: **Маценків** (досить відомих у Прилуччині, за сімейними спогадами – вони переселенці з Варшави), **Сергієвських** (переселенці з Росії, "церковні люди" у Андріяшівці, Лохвиці та інших селах та містечках Полтавщини) та **Лесенків** (*Див.* два різні козацькі роди Лесенків у гербовнику Чернігівщині – є його репринтне видання). Мій дід В.Д. Лесенко (безграмотні "совети" усіх Лесенків записали як Лисенків, хоча за родоводом це зовсім різні роди) ще у буремні "советські" роки склав наш Родовід та зберіг декілька сімейних фотографій та листів кінця 19-го та початку 20-го сторіччя. Нажаль велика бібліотека Лесенків та їх колекція марок (так званого класичного періоду) загинула ще у Другу світову. Збереглося лише декілька старовинних дореволюційних видань. Ще у 60-ті та 70-ті роки мої родичі

бували у Лохвиці та досить часто зустрічали родичів та друзів з Лохвиці у нашій квартирі в Києві (де ми жили з післявоєнних років). Нажаль, останні роки це не відбувається, бабину квартиру давно продано, і я частіше буваю у Франції або далекій Кореї, аніж на історичній Полтавщині. Поки що так і не доїхав і до самої Лохвиці. Може воно й на краще. Для мене Лохвиця – це лише світла легенда часів непу яка передана з уст моєї бабусі. (Спитаєте чому ті роки були для них світлі – та тому що вони були молоді.) Декілька разів бував і на Чернігівщині, у тому числі в Тростянці, Сокиринцях та Качанівці. (У добрих контактах з п. О.О. Ілленко, Директором Тростянецького парку. Одного разу навіть завітав у той же час коли й Л.Д. Кучма – але то мені вже не цікаво.)

Володимир Олександрович Маценко був Управляючим у Ламздорф-Галаганів (нім. Lambsdorff), та написав відому монографію – економіко-географічний опис Прилуччини (який і досі є основним джерелом щодо тієї епохи), а також низку художніх творів, опублікованих в журналах кінця 19 ст. (“К свету”, тощо). Він приїхав з Польщі у більш вільну і демократичну (на той час) Україну щоб жити *“не графськими титулами, а своїми талантами”*. Що й робив досить успішно. Декілька років тому в мене відбулася зустріч та розмова з Хранителем музею міста Прилуки п. Г.Ф. Гайдаєм – у нього зберігається екземпляр книги мого прапрадіда – товстий такий собі фоліантик. До речі, Маценки поріднені також з Марковичами (Маркевичами). Нащадки цього відомого прилуцького Голови живуть й зараз – неподалік від нас у Києві. Ми дружимо з цими нашими родичами так само як і сторіччя тому. У цьому відношенні нічого не змінилося...

Моя пра-прабабуся Анастасія Володимирівна Маценко (Батаченко)

з доньками Любов'ю (стоїть) та Анастасією з онуком Володимиром (1902 р.н.)

Одна з трьох доньок В.О. Маценка – Анна Володимирівна (або як її звали на український манер – Ганна, або ще частіше просто: Галя), вийшла заміж за Василя Петровича Сергієвського. Саме це подружжя згадано у Ваших публікаціях. Дійсно, вона до революції завідувала Книжковим складом (щось на зразок централізованої книжкової бази), а після зречення династії Романових та створення Російської республіки (республіки не існуючої зараз навіть у складі так званої “Російської” федерації) стала Секретарем Лохвицької Ради (тобто це було ще до більшовицького путчу в Петербурзі та їх навали в Україну). При вторгненні більшовиків вона залишилася у складі Ради та допомагала УНР, зокрема, п. Садовському, ховаючи його у своєму будинку, незважаючи на страшенні ризики для двох своїх доньок та їх старої бабусі. В.П. Сергієвський у той час був у полоні. (Збереглися декілька його листів до родини з міста Мархтрєнк (Marchtrenk) що в Верхній Австрії.) Я гадаю, що п. Садовський це той Садовський який згадується й Винниченком, а саме – Головний суддя УНР. Передавала вона і деякі відомості про пересунення військ. За радянськими документами Анна Володимирівна була розстріляна більшовиками, але насправді – їй допомагали ховатися та вижити інші члени Лохвицької Ради (які теж лише на словах були лояльні до банди московських окупантів). Вона прожила 92 роки і я дуже добре пам'ятаю нашу нескорену бабу Галю. Характер в неї був ще той ... Будучи частково полькою, вона казала про польських співвітчизників (а може й про деяких з наших?): *“Пани ви мої дрібнесенькі, а воші – як біб”*. Василь Петрович повернувся з німецького полону та вони виїхали з Лохвиці. Він казав тоді жінці: *“Галю моя Галю, ну що ти наробила? – Я теж за нашу Україну, але з ким? З Петлюрою я вчився у одній школі, – цей трієчник ніколи нічого не міг довести до кінця.”* (Вони обидва навчалися в Полтавській духовній семінарії, але Симон був з неї виключений.) На початку вторгнення Червоної армії, коли петлюрівці *“наступали назад п'ятами”*, лохвичані досить спокійно сприйняли харківських зрадників та їх ніким необрану *“Верховну Зраду”* із декількох запроданців-більшовиків (як сказали би сьогодні – *“тушок перекуплених Москвою”*). Воно й зрозуміло – усі вже занадто втомилися від постійних змін влади, безладу та невизначеності, аморальності *“своїх діячів”* та простих бандюганів (А де ж та границя поміж ними? – Не видно й понині.). А при більшовиках здавалося що можна буде трохи передохнути и пожити в більш стабільних умовах. (Опустимо історичні паралелі з нашим часом ...) Так здавалося і так було, але було то зовсім не довго ...

При Романових **В.П. Сергієвський** був вчителем, у той час як більшість з його родичів – православними священиками різного рівня. У 1905 р. за організацію народних читань у школі режим Романових заборонив йому будь-яку викладацьку діяльність і він підробляв псаломщиком у церкві. Грошей було небагато, тому хату знімали, але на гімназію для двох доньок та на найкращі художні журнали вистачало. Вирощував і оранжерею при школі. Насіння приходили з Франції, Німеччини ... У церковному свідоцтві про народження його доньки Лариси (його оригінал зберігся) записано про хрещеного батька – *“Личный почитный гражданинъ Николай Петровъ Сергіевскій”* (брат В.П.). В.П. мав неабиякий вплив та повагу серед громади містечка. Пригадують такий забавний випадок: В.П. щойно купив новий німецький велосипед (досить дорогий на той час) і

залишив його біля входу до однієї з місцевих крамниць. Хоч будинки та хвіртки в Лохвиці не зачинялися (точніше – прикривалися лише від худоби), але для проїжджаючих чужих людей не все було так безтурботно. Коротко кажучи – велосипед зник. Власник магазину слізно вибачився перед В.П. за те що “... ніхто в Лохвиці ще не знає про Ваш новий велосипед і Вам прийдеться йти додому пішки”. Дійсно, зранку біля будинку де мешкали Сергієвські вже стояв велосипед разом із запискою в якій били довгі та щирі вибачення “за помилку”. Так вони й жили, стурбовані щоб не пропустити єврейські свята та поздоровити з ними сусідів, – а ті вже нехай поздоровлять нас на православні свята (та й заодно нагадають коли то воно нам треба помолитися до нашого боженьки). Я ще й досі пам’ятаю гімназичних подруг доньок Сергієвських які вже в Києві часто заходили до них...

*Анастасія Володимирівна Маценко (Батаченко),
Василь Петрович Сергієвський та Анна
Володимирівна Сергієвська (Маценко)
їх доньки Лариса та Валентина (зліва та справа).*

Лохвиця, Полтавщина. 1912р.

*Листівка мого прадіда Василя
Петровича Сергієвського
з австрійського полону
доньок до Лариси та Валі.
Мархтрєнк - Лохвиця.
1916р.*

Л.В. згадувала що більшість хлопців після випускного балу гімназії пішли на фронт у Білу Гвардію і вже ніколи не повернулися до рідної Лохвиці-розкошніці. Нажаль, більшість з цих наївних дітей загинула на Дону не в боях з більшовиками, а від тифу та малярії. “Діти мої діти, лихо мені з вами...” Добрармія замість знищення більшовиків занадто багато сил витратила на пусту ідею “єдиної та неделимої” та на опір національно-визвольним рухам, а справжній ворог хитрував та очікував щоб знищити і українців, і росіян. І досі росіяни, за влучним висловом Льва Толстого, є “мясом для пушок” задля імперії та

її боїв за Кавказ та інші колонії, і не мають росіяни ані власної вільної республіки, ані власного президента. У той час саме з цим підтекстом писали: "... граф Толстой колеблет трон полунемецкой династии Романовых, а Романовы никак не могут поколебать трон русского графа Толстого". Зараз цього на кажуть. Де ж ти, молодий графу? ...

У 1929 р. (при Кірові) В.П. був заарештований (вже і без посилення на "український націоналізм" – бо за документами та походженням він же був росіянин) і засланий на будівництво Беломоро-Балтійського каналу. Згодом туди ж до Мурманську поїхала і його Галя. Після відбуття строку ув'язнення вони жили разом у Мурманську до літа 1942 р., а протягом війни багато переїжджали з сім'єю їхньої доньки – Лариси Лесенко (Сергієвської) – моєї бабусі.

1926 р.

Моя бабуся Лариса Василівна Лесенко
(Сергієвська) Лохвиця, Полтавщина.

Членський квиток Л.В.Сергієвської

Лариса Василівна Сергієвська була провідною акторкою Лохвицького театру та співала у хорі. Співали пісні і українські, і єврейські, і руські. (Де ж вбачають той нацизм, коли була одна любов до свого народу? Бо як не вмієш любити та поважати свого – таким же нелюдом будеш і до сусідів.) Саме у Лохвицькому театрі Лариса і познайомилася з іншим актором – Василем Лесенко. Рід Лесенків походить від козаків невеличкого с.Уздиця Чернігівської губернії. (Це невеличке село існує й досі.) Дмитро Лесенко (батько Василя) працював прикажчиком у відомого купця Єлисеєва у Москві, та заробивши грошей – відкрив власну справу в Лохвиці. Його діти зростали у строгості та жорсткому порядку. На фото випускників Лохвицької церковно-приходської школи можна знайти і В.Д. Лесенко. Сам Дмитро Лесенко захворів на тиф та помер у 1919 р., а у 1931 р. його жінка Наталя Никифорівна Лесенко (Жога) добровільно передала будинок Лесенків міській Раді (бо розуміли що ці дикуни все одно відберуть силою та посадять і її, і дітей не помилують). Про це зберігся відповідний документ виданий місцевою Радою. У цьому цегляному будинку Лесенків і прибували міські власті досить тривалий час. У ті часи всім було відомо, що гроші Лесенки зберігали лише у державному банку та в асигнаціях, – тому цю сім'ю не питали та не вбили (як замучили багатьох інших видатних лохвичан).

У нас збереглися декілька перших видань раннього Тичини (ще до того як більшовики спотворили цього поета, перетворивши його з оригінального митця на діяча а-ля "партія веде"), а також видання інших книжок за якими готовилися постанови Лохвицького театру у 20-і роки. Ще досі на цих аркушах акторські помітки молодих закоханих – Василя та Лариси. Як я вже згадував, на початку 30-х посадили батька Лариси та багато інших родичів та друзів. Тому В.Д. Лесенко прийняв вольове рішення: зупинити акторство та будь-яку іншу подібну громадську діяльність, перервати багато особистих контактів з друзями та виїхати з рідної Лохвиці. Це тяжке рішення спасло родину від тотального знищення більшовиками. Він отримав диплом інженера-геодезиста. Лариса закінчувала університет за фахом Біолог (до речі раніш у 20-х, вона вчителювала в Бодакві, Лохвиці та в Яхниках). Але замість запланованої аспірантури з Генетики – доньку "ворога народу" вигнали саме напередодні отримання університетського диплому. (Хто знає що було з Ларисою якби її тоді не вигнали і вона б захистила роботу з Генетики. Цю науку невдовзі назвали "продажною дівкою імперіалізму", відкинувши всі передові дослідження наших вчених.) Перед війною вони жили у Харкові, де й народилися перші дві доньки (третя донька народилася вже у 1943р.). Молоді Лесенки навіть змогли купити власну квартиру в першому радянському кооперативі – якій став у 37-у році відомим "будинком розстріляних" на вул. Мироносицькій – от вже символічна назва! Жоні-мироносиці супроводжували Христа в його останню подорож ... Сім'я приятелювала з Хвильовими. Подруга Лариси Сергієвської була другою жінкою ... Хвильового (подружжя Хвильових жило разом але не розписувалися офіційно бо ризик ув'язнення та страти вже висів над ними як дамоклів меч), приятелювали й з молодим Володимиром Сосюрою. Досить м'якого за характером Сосюру саме тоді звинувачували у любові до нерадянської України, та "пресували" (як тепер кажуть) щоб він написав покайний вірш про радянську Україну. То вже наближався страшний 1937р. Феофіла Марковича (=Маркевича) – розстріляли, Григорія Ільюшенка – чоловіка сестри В.Д. Лесенко – Галини Дмитрівни, також приговорили до розстрілу (він повернувся лише через 18 років вже при Хрущові), та інших, та інших... Світла їм пам'ять... Були тижні коли у "будинку

розстріляних” на Мироносицькій кожної ночі за кимось приїжджав “чорний ворон”. Може сьогодні саме там треба відслужити покаянний молебень московським патріархам...

Мої пра-пра Дмитро Пилипович Лесенко та Наталя Никифорівна Лесенко (Жога) у народному вбранні. Лохвиця, Полтавщина.

Лесенки допомагали один одному, особливо двом зовсім малим дітям Галини Лесенко (син народився в ту саму ніч в яку заарештували його батька і довгі роки ані батько не знав про народження сина, ані син – про тяжку долю свого батька Григорія Петровича Ільюшенко ...) До речі, Григорій Ільюшенко походив з дуже бідної української родини і лише у 20-і роки потрапив до міста та успішно закінчив університет, а згодом, цей молодий хлопець повірив у комуністичні байки та став Начальником Народної освіти Донеччини. Саме на цій посаді, він і був заарештований за доносом як “німецький шпигун” (реабілітований за відсутністю будь-яких підстав окрім його вищої освіти). В 70-і син саме цього “ворога народу” стане чемпіоном СРСР з акробатики, а згодом очолить керівництво Донецьким вугільним басейном. А справжні вороги нашого народу так і залишилися непокараними, отримують персональні пенсії, та ще й ходять замість справжніх ветеранів на “Паради перемоги” хоч самі ніколи і не воювали на тому фронті... Нема в них каяття й досі – одна лють. А хіба буває прощення без щирого каяття?

*Мій дід Василь Дмитрович Лесенко (у центрі) з друзями.
Початок 30-х років.*

В.Д. Лесенко навчає студентів(?) проводити геодезичні виміри та дослідження у польових умовах. 1930-ті роки.

Війну Лесенки-Сергієвські-Маценки прожили на колесах разом з геодезистами загону В.Д. Лесенко. За мапу Сталінграду, створену вже перед початком оборони міста героїчними геодезичними роботами з обох боків фронту, В.Д. Лесенко отримав орден Червоної Зірки та Трудового Червоного Прапора (ця нагорода разом з отриманим згодом орденом Леніна та інші зберігаються у мене разом з іншими документами тої епохи). На той час В.Д. не був членом партії, що ще більш підкреслює вагу тяжких зусиль тих голодних воєнних років (за

принципом “сідай на коня та ... або зробиш – або розстріляємо”). На початок війни німці вже мали сучасну мапу Сталінграду та його околиць, а більшовики – лише дореволюційну, бо “Чого там боятися друзів націонал-соціалістів?” За своє життя дід ніколи не надівав ні ордена Ульянова, ні своїх медалей зі зображеннями Джугашвілі. Коли вже зовсім наставали на роботі – він пристьобував лише орденську колодку. (Той зрозуміло: одне діло захищати Вітчизну, а зовсім інша справа носити на собі морди всієї отієї паскуди...)

У 1945 р. діду сказали: *“Як це так кавалер орденів який очолює загін геодезистів, може бути не членом партії – необхідно вступити ...”* Й досі я пам’ятаю, як зачинає мій дід вікна та як затягне якусь пісню – сумну та невідому – *“Журавлі кру-кру, в чужині помру...”* І досі звучить у мені та дідова туга. Не знав ще тоді що то є пісня Січових стрільців. (До речі більшість з них як і гарібальдійці не були українцями за етносом, а лише за духом та жагою волі.) Не розумів ще тоді і як воно жити на рідній землі без землі, на Батьківщині без Батьківщини... Не розумів і коли дід декламував Іліаду, а той й переходив на незрозумілу мені грецьку або латину... Багато що вони не наважилися сказати нам тоді, щоб не полетіли наші гарячі молоді голови. – А латини та давньогрецької ми вже у школах не вчили.

Після війни не витримало серце В.П. Сергієвського (1946р., у с.Слободзея що в Молдові). Згодом сім’я переїхала до Києва на вул. Шовковичну (колишня – Левашовська, а потім – вул. Карла Лібкнехта), ця вулиця зараз підіймається на гору до Парламенту вільної (!?) України. А до харківського “будинку розстріляних” сім’я вже не повернулася (хоч ордер на цю кооперативну квартиру зберігається й досі). У квартиру самовільно вселилася чужа сім’я з малими дітьми, і Василь Дмитрович сказав їм: “В тебе – діти, і в мене – діти. Тож – і живи, хоч і без ордеру. Ми ж поїдемо до Києва. Київ, кажуть, зруйнований вщент ще при відступі червоних, але там мені обіцяють якусь хату. – Якось воно виживемо.” В Києві В.Д. Лесенко (=Лисенко) і жив, аж до пенсії беззмінно очолював Геодезичний відділ у Гіпрогазу та проектував (включаючи польові роботи) усі повоєнні нафто- та газопроводи СРСР. Він був занесений у Почесну книгу цього провідного всесоюзного інституту та був одним з перших сучасних геодезистів.

Із журналу 1950-х: студентка Ната Василівна Лисенко (моя мати) с професором І.М. Токмачевим у Київській сільськогосподарській академії.

Його середня донька – **Ната Лисенко** (моя мати) захистила дисертацією з озимих пшениць у І-ті землеробства у м. Києві, стала авторкою декількох наукових монографій зі зберігання плодів у газовому середовищі (ще досі працюють її розробки – багатотонні сховища у Києві). Її чоловік (мій батько) – **Адольф Кіндратович Сарапулов** – провідний інженер-механік СРСР у галузі механізації виробництва цукрового буряку, автор низки патентів та розробник комбайнів (які випускаються і зараз). Сарапулови (сара + пул = золота риба) походять з так званого “староруського” населення Сибіру (тобто домосковського і, фактично, – неслов’янського, а вярязького походження, як і бояри-Рюріковичи майже повністю знищені Романовими). У Сибіру всіх європейців часто називали “руськими”, як і на Русі різних азіатів – “татарами”. Мати мого батька – Людмила Сарапулова (Семенова – кажуть, що з роду сибірського отамана Семенова) назвала у 1934р. свого першого сина Адольфом на честь головного друга Йосипа Сталіна (тобто назвала, щоб “не посадили”). Але це вже інша історія ...

С.А. Сарапулов. 2010 р.

*Упорядник М. Лисенко
Квітень 2011 р.*